

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲԱԺՆՈՐԳԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ամբողջ 30րդ տարեշրջանի (1914 օգոստոս-1915 յուլիս) բաժնորգադինն է 20 ֆրանկ. թիւրքիական և Պարսկաստանի համար 10 ֆրանկ. ԿԱՆԻՍԿԱՆ ԲԱԺՆՈՐԳԱԳԴԻՆՆ Է 2 ֆրանկ. թիւրքիական և Պարսկաստանի համար 1 ֆրանկ. Կամակ կամ գրամ զրկել այս հասցեով.

M. PORTOUKALIAN
Directeur du journal Armenia
MARSEILLE (France)

Լ ՏՈՒԹ

Թիւ 46

1915 ՅՈՒՆԻՍ 16 ԴՆ.

(2.8. 1915 Յունիս 3)

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը եթէ հարկ համարի, համառօտելով և կամ մասամբ միայն կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւնները. Պարտաւոր է վերագրանել չհրատարակուած ձեռագիրները:

Ծանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով: Ծանուցման 1 միջակ գիրը 1 ամիսով կարժէ. 1 զիտագիրը 2 ամիսով:

Les annonces en français et en arménien sont reçues au bureau de la Rédaction: Place Alexandre-Labadie, 17

ԲՈՎԱՆ ԳԱԿՈՒԹԻՒՆ

Հայերը թիւրքիական մէջ. — Գրողակի նկատարը թալէամբ պէլին. — Վանի սուլան սուլով. — Ռուս զօրաբանակը թիւրքախաչատուանի մէջ. — Կովկասի Հայ կամաւորներին համար. — Կամակ Անգլիայէն (Լոնտոն). — Կամակ Ամերիկայի Միացեալ-Նահանգներէն (Ուաշինգթոն). — Կացուցիւնը թիւրք խալի մէջ. Միջագետքի մէջ. — Տարտանէլ. — Չէշմէի ռմբակոծումը. — Յունաստան. Համալուրդական պատերազմը. Ծանուցումներ:

«ԱՐՄԵՆԻԱ» ԹԱՆԳԱԿԱՆՆԵՐ ԻՆ

«Արմենիա» թանգակներէն կան տնայնիք որ ոչ իրենց պարտականութիւն կը կատարեն կանոնադրին համեմատ, ոչ ալ գրութեամբ մը յայտնած են թէ «Արմենիա» թանգակը կը շարունակեն հրատարակել:

Ռուսի կը պարտաւորինք զեկուցանել բոլոր «Արմենիա» թանգակներին թէ անոնք որ մինչև առաջիկայ օգոստոս ամսին վերջը չեն կատարեր իրենց «Արմենիա» թանգակը կը թեան պարտականութիւնը կանոնադրի 2րդ յօդուածին համեմատ և կամ իրենց հաշիւ կարգադրելու համար պարտանաժամ մը չեն սրտեր ապահովագրութեամբ նամակով մը: «Արմենիա» թանգակը թեան հրատարակութեամբ պիտի նկատուին, որով կը զողոր իրենց պարտականութեան հետ նաև իրենց իրաւունքը:

Խմբագիր-տնօրէն

Արմէնիայրագրին

Մ. ՓՈՐԹՈՒԿԱԿԱՆ

ՀԱՅԵՐԸ ԹԻՒՐԿԻԱԿԱՆ ՄԷՋ

Սոփիան ասպիւղ 26/9 մայիսին հաղորդուած է թիւիլ խի «Հորիզոն»-ին նկատելաւր:

Հայերը գրաւել են Վանը՝ պետական ռազմավարական նպատակով:

Պոլսում տեղի են ունեցել մասսայական ձերբակալութիւններ. ձերբակալուած են խ. Մալումեան (Լ. Ակնունի), Խաթակ, Դահրիկեան, Հըրաչ, Դահրազ, Սիւսանյան, Զարգարեան, Մուխեմեան, Բարթոլ, Մինասեան Սարգիս, Վարուժան,

Գ. Բ. Փաշայեան, Խ. Միրզայեան, Գ. Բարսեղեան, Համբարձումեան... Բացի «Բանդի»-ի ինքնուրուշ Բեհեան և մեծ որդին, Սիւսան Մարտիկեան, Գ. Բ. Թորգոմեան, Գ. Բ. Տաղաւրեան, Տիգրան Բեհեան, վարդապետներ՝ Պաղպեան, Կամիտաս, Յովնան, Յուսիկ քահանայ, Լեւոն Լաբենց, Ներսէս Զարգարեան, Զաւեն շահ, Սիւսան Մարտիկեան, Երանդ Օտեան, Կիկո և Կուռօ, Սիւսան Դահրեան, Գիւրգեան, Հնչակեան Մարգար, Սիւսան և Վարդապետեան անդամները և զեռ բազմութիւն անձնաւորութիւններ, վաճառականներ, քահանայներ, բժիշկներ, զեղարարներ, մատուցողներ 200 հոգի... Կըսուի թէ 15-20 թիւրքեր էլ կան և ոչ մի յայն խիստ խաղաղութիւններ տեղի ունեցան Պարսկաբարանի մէջ. Գետիկ-Փաշայի, Գ. Բ. Գափուի, Ենի-Գափուի բազմութիւն գաղտնիք և եկեղեցիները խաղաղեցան:

Որքան կարողացանք ստուգել պարանքների արգելքը կատարեալ ֆիւսքօ եղած է:

Հաւաքած են շատ թղթեր և հայ նահատակներու պատկերներ:

Կարանաւորներու և ոչ մէկը կարելի է տեսնել, նոյն իսկ մայրը, քոյրը:

Վարդգէսն ալ չկրցաւ համոզել տեսնելու իւրայինները:

Բանաձեւերը բոլորն ալ ազարկուած են Դոնիս...

ԳՐԹԵՍԻ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿՈՂՄԵՆ ՀԵՌԱԳԻՐ ՄԸ ԹԱԼԷԱԹ ՊԵՅԻՆ

Հ. Յ. Գաշնակցութեան օրգան Գրողակի Խմբագրութիւնը ժընէվէն զրկուած է թիւրքիական ներքին գործերի նախարար թալէամբ պէլին հետեւեալ հեռագիրը, որի ֆրանսերէն պատճէնը հրատարակուած լինելով անոր թարգմանութիւնը կը զընենք այստեղ:

Ներքին Գործերի նախարար թալէամբ պէլին
Կ. պոլիս

Խորին ցաւով մ'է որ այս հեռագիրը ձեռք կը զրկենք, մեր բոլոր ուժով, մեր բոլոր կորովով և մեր սրտի խո-

րերէն բողոքելու համար այն նուազալի չարիքների դէմ որ թիւրքերն ու թիւրքերը կը գործեն Հայ ժողովրդին վրայ. թիւրքական կանոնաւոր զօրաբանակի սլակցութեամբ որ շատ աւելի ծանր բան մ'է. Ո՞վ կարժակիրպած է այդ կոտորածները, Ո՞վ է պատասխանատուն այդ վայրագութիւնների համար որոնք կը գերազանցեն համայնական վարչական գրութեան գարշելի արարքները, թէև ասանք ալ շատ ստակալի էին: Ո՞վ տեսնեց սուգի քոյր ամբողջ Հայաստանի վրայ. Կիլիկիան մինչև Արաքս և Արարատիսը: Ո՞վ աւերակների կոյտի մը վերածեց այդ զօրագրի երկիրը, անխնայ կատարելով ամէն հատակի արու բնակիչները, բռնաբարելով և առեւտրելով կիլիկիան և թողնելով միայն ծերերն ու հիւանդները որ լան ծխաշունչ աւերակներին վրայ:

Ձահերի թիւը հարիւրաւորներ չկազմեց, այլ հազարաւորներ: Գրեթէ բոլոր հայաբնակ գիւղեր ֆիւսուած են. անոնցմէ շատեր հիմալատակ եղած են և այլ ևս չկան: Յարձակողները բաւական համարած չեն կողոպտել բնակիչները, անոնց բոլոր ունեցածը առնելով զօրաբանակի պէտքերին գործածելու պատրուակով: Բաւական համարած չեն զինուորական յորմար բոլոր երիտասարդները ժողովել և յետոյ զանոնք փոխանակ զօրաբանակը զրկելու կատարել վատաբար առանձին ձորի մը մէջ. բաւական չեն համարած նորակոչ զօրքերի ազգային և կրօնական զգացումները նախատել և վիրաւորել. զանոնք բռնադատելով ամբողջ պարտ աշխատանքներ կատարելու, զանոնք յանձնարելով ամբողջութեամբ լրտեսութիւն և մասնութիւն կրնեն և շատ անգամ զանոնք սպաննելով: Բաւական չհամարեցին անյայտացնել հայ աշխարհի նշանաւոր անձերը, զանոնք բռնադատելով, աքսորելով ունէ մեկուսի տեղ մը. բաւական չէր սարսափի տիրապետութիւնը ամբողջ ժողովրդի մը վրայ:

պէտք էր նաև բնագործակ գերեզմանատուն մը գործնել Հայաստանն ու Կիլիկիան:

Ո՞վ է յանցաւորը. — Ամբողջ աշխարհը, որոնց մէջ ամէնէն առաջ ձեր զմարդը զոհերը, ձեր երեսն ի վեր կը պոռայ ձեր գործած ոճիրը. նոյնպէս և անոնք որոնք երէկ ձեր բարեկամներն էին և անոնց հետ ալ ու հացի բամբէկից եղած էիք:

Եւ ինչո՞ւ համար են այս անուր ոճիրները. — Միթէ՞ անոր համար որ այդ մարտիրոս ժողովուրդը իր բոլոր ուժով կռուեցաւ համայնական վարչական գրութեան դէմ և մեծ մասամբ նպատակը թիւրքական յետադիմութեան: Միթէ՞ անոր համար է որ դուք Հայերը յեղափոխութեան մէջ ձեր վարդապետները կանաւունէիք: Միթէ՞ անոր համար է որ Հայերն իրենց երիտասարդական և անտական բոլոր ոյժերը ի սպաս դրին ձեր երիտասարդ կառավարութեան, պաշտպանելու համար սահմանադրութիւնը և նորահաս արտադրութիւնը: Միթէ՞ անոր համար է որ համայնական յետադիմական շարժման միջոցին Հայերը միայն հաստատարիմ մնացին Սահմանադրութեան և իրենց հաստատարական սլակցութիւնը տուին ձեռք մինչև զեռ ձեր բնակիչներէն շատեր կը լքանէին ձեռք:

Ձեր կառավարութիւնը բանտարկեց մեր բնակիչների մեծ մասը, որոնց մէջ շատեր կան որ դուք այնպէս ցոյց կուտայիք թէ իրեն բարեկամներ և խորհրդակցներ կը նկատէիք: Երբ ձեր գիրքը ամբողջուցիք և ձեզ վտանգէ ապառ կարծեցիք, ձեր երէկի զաշխակիցներին հանդէպ ըրած խոտուածներդ դըրժեցիք և բացեցիք ի բաց հակահայկական գիրք մը բռնեցիք. այլ սակայն անոնք շարունակեցին հաւատարմութիւն ցոյց տալ ձեզի, ջանալով հասկնել թէ քաղաքական ինչպիսի սխալ մը կը գործէիք իրենց ժողովրդին դէմ և թիւրքական ամբողջ կայսրութեան դէմ: Եւ երբ,

մարտնչելէ յաջնած, մեզ ձեզի հետ
միացնող պաշտօնական կապերը խոր-
զեցինք, երբէք թշնամական դիրք
չբռնեցինք և շարունակեցինք մեր
ամբողջ պարտականութիւնը կատա-
րել ձեզի և հանրական հայրենիքին
հանդէպ քանակաւ և անկողնեք ձեր
քանակ ձեր ազատութիւն քաղաքակա-
նութեան վրայ, թախանձելով որ
ձեր կորուստին չդիմէք Ռուսիոյ
դէմ թշնամութիւններ սկսելով, չեն-
թարկուիք Գերմանիոյ ազդեցու-
թեան և չքաղէք Երրեակ համա-
ձայնութեան դէմ, որի երկու ան-
դամները, Անգլիան և Ֆրանսիան,
թիւրքիոյ անկեղծ բարեկամներ
ներկայացած էին միշտ և շատ ան-
գամ անոր դոյր թիւերը փրկած:

Իսկ ի՞նչ ըրիք դուք երբ ձեր
այդ դարաւոր բարեկամներ և անոնց
հետ միասին ձեր ոչ նուազ դարաւոր
թշնամի Ռուսիան ձեզի կը խոտա-
նային թիւրքիոյ անբաժան արեւելու-
թիւնը: Դուք սպերտիստ գտնուե-
ցաք, ձեր նախորդ ազատարարնե-
րին դէմ դարձաք և նեղուեցաք
Գերմանիոյ դիրքը, չըսցած անոր
ոյժով, և խզեցիք ձեր խելացի չէզո-
քութիւնը, այդպէս կորստի մասնե-
լով ժամանեան կայսրութիւնը:

Երկիրը, որդէն ազրատ, բոլոր-
ովին թշուառութեան մէջ գրբե-
ցաւ: Հայաստանի սահմանադրու-
նեքին վրայ սովորի խառնակու-
թիւնների պատճառ դարձաք և ան-
թիւ անհամար երիտասարդ կեան-
քեր զոհեցիք: Եւ այսօր մահացու
պատերազմի մը մէջ ինկած էք ու
ձեր հայրենիքը փրկելու այսուհետեւ
անկարող, վատաբար կը յարձակիք
անպաշտպան ու անզէն թշուառ հայ
ժողովրդին վրայ:

Ձեր քաղաքականութիւնն է որ
Հայերին ստիպեց խումբեր կազմել
իրենց ցեղի բնաջնջման դրութեան
դէմ կռուելու համար: Ձեր ցանա-
ծին է որ կը հնձէք այժմ:

Հայ ցեղափոխական Գաշնակցու-
թեան օրգանը, կուսակցութեան
անկախօրէն և իր սեփական պատաս-
խանատուութեան տակ, ձեզ կը յայ-
տարարէ ներկայումս, ձեզ, կառա-
վարութեան ներկայացուցիչներ և
Բիւրոյի մէջ ու Գառնիկութիւն
(Ինքնիշխան վէ թէրաք բը) կամիտէի ան-
դամներ, որ ձեզ կամրատանէ և
բարոյապէս ու դատաստանական
անսակէտով ձեզ պատասխանատու
կը համարի այն շարիքների համար
որոնք կը գործաւն հայ ժողովրդին,
ինչպէս նաեւ օսմանեան ամբողջ կայս-
րութեան դէմ:

ՎԱՆԻ ԱՌԻՄԱՆ ԱՌԹՈՎ

Մայիս 6/19ին հինգշաբթի երեկոյին
ոսոս գործերի և Հայ կամաւորների ձեռ-
քով Վան քաղաքի առնուած լինելուն
երկրորդ լուրը, ինչպէս բնական էր,
մեծ սպարաւթիւն և ուրախութիւն պատ-
ճառած լինելով Թիֆլիսի մէջ, Հայերի
կողմէն իրար շնորհաւորելու ցոյցեր եղած
են: Այս առթիւ Թիֆլիսի առաջնորդ
եր. Մեսրոպ եպիսկոպոս շնորհակալու-
թեան և բարեմաղթութեան հետագիշեր
գրեւած է ոսոս գործաւորների գերա-
զայն հրամանատար Նորին Կայսերական
Բարձրութիւն Նիկոլայ մեծ դուքսին, Կով-
կասի փոխարքայ կոմս Վարդգէս
մին, կովկասեան բանակի հրամանատար
գեներալ Իսախանովին, գեներալ Սիմոնով-
կին և այլն: Նմանապէս համար այսօր
գեներալ այս վերջինին գրեւած հեռագրի
և ստացուած պատասխանի պատճենները:
Նորի Գերազանցութիւն Գեներալ
Սիմոնովսկուն

Ձերդ գերազանցութեան իմաս-
տուն գիտալարութեամբ քաջարի
գիշորականութեան կողմից Վան
քաղաքի ազատելու ուրախութիւն լու-
րը, որին հայ ժողովրդը սպասու-
էր լցած սրտով, հաւաքեց իմ հո-
տին՝ քիչ առաջ կատարած դճաբա-
նական մաղթանքին: Վերադառնալով
առ Բարձրեան ջերմեանդ աղօթք-
ներ՝ պարգեւելու Ձեզ և մեր հերոս-
ական գործին լրիւ և վերջնական
յաղթանակ քրիստոնէութեան և հա-
յութեան պատմական թշնամու դէմ,
ես իմ հօտի հետ միասին բերում
ենք Ձերդ Գերազանցութեանը ան-
կեղծ շնորհակալութեան խորին
զգացմունքները, հայ ժողովրդին
դարաւոր բանութիւնից ազատելու
համար Ձեր սրած անգնահատելի
աշխատանքների համար: Եղում եմ
Ձերդ Գերազանցութեանը իմ և իմ
հօտի շնորհաւորանքները և հիւսմուն-
քի զգացմունքները Ձեր բոլոր աշ-
խատակիցներին և հերոս գիշոր-
ների, որոնք շատուեցին ազատե-
լու մեր բազմաշարժար ժողովրդին:

ԵՐԵՎԱՆԻ ԵՊԻՍԿՈՍԻ
Մեսրոպ եպիսկոպոսին

Սրտանց շնորհակալ եմ Ձերդ
Սրբազանութիւնից Վան քաղաքը իմ
կորուստի քաջ և փառաւոր հայ կա-
մաւորների կողմից քրիստոնէութեան
պատմական թշնամուց ազատելու
առթիւ արած շնորհաւորանքի և
աղօթքների համար:

ՕԳԱՆՈՎՍԿԻ

Մայիս 12/25ին Իգգիբէն հեռագրած են
«Շորիգան»-ին, «Բեք» հասած անգլիկութիւն-
ները հաստատում են Վանեանի և Իշ-
խանի սպանութիւնը: Եւստիպի, Ստա-
նից և Մուշից ստացուած անգլիկութիւննե-
րը միութեամբ կան:

Վանում Արամի ձեռքով փրկուած են
թեով մօտ հարիւր հազար Հայեր, որոնց
մեծ մասը կանայք և երեխաներ են: Եւս-
տափոյթ օգնութեան կարիքը մեծ է:

— Թիֆլիզի Հայ կանանց կամիտէն
Վանի հերոս Արամի արամազորութեան
տակ է դրեր 500 բուրի Վանի և չըջա-
կաներին մէջ ինքնապաշտպանութեան
ժամանակ փաստաթուղթներ օգնելու հա-
մար: Ասկէ դատ, կամիտէն նուիրեր է
Արամին մի հեռագրական:

— Վանի առումը հայ կամաւորների և ոսոս
գործերի աշակցութեամբ՝ մեծ ոգևորու-
թիւն պատճառած է ոչ միայն Կովկասի,
այլ և ամէն կողմ սփռուած Հայերին մէջ
որովհետեւ Վան Թիւրքահայաստանի սիր-
աք համարուած է: Նայն իսկ Թիւրքերն
այ մեծ նշանակութիւն կուտային Վանին,
այնպէս որ Հայաստանի Թիւրքերին մէջ
շատ տարածուած առած մ'է Տիւնիստէ
Վան, անթիւտէ իման (Այս աշխարհի մէջ
Վանն ունենայ մօրը, հանդերձեալին մէջ
այ հաւատքի վայելքը):

ՌՈՒՍ ԶՕՐԱՅԱՆԱԿԸ
ԹԻՐԻՐԱՅԱՅԱՅԱՆԻ ՄԷՋ

Պետրոգրադէն կը հեռագրեն յու-
նիս 8ին

Յունիս 4ին Թիւրքերը յարձա-
կում մը փորձեցին ծովազրի ուղղու-
թեամբ, բայց յիս մղուեցան մեր
կրակէն:

Մերազիւրաի ուղղութեան մէջ,
Նորէն գիւղի մօտ վաքրիկ ընդհա-
րում մը տեղի ունեցաւ գիշերա-
պահների միջև:

Ճովլապաի լեւնաշղթայի կիրճե-
րին վրայ ճակատամարտը Թիւրքե-
րի գահալէժ նահանգով էր վերջա-
ցաւ, որոնք խումբերով լեւները
եւ քաշուեցան:

Յունիս 5ին, Սարըլամիշի ուղղու-
թեամբ, Արաքսի հովիտին մէջ, յու-
սառնապահների աննշան հրացա-
նաձգութիւն մը եղաւ, ուստի գործե-
րը Վանի լճի եզերքին վրայ դրա-
ւեցին Ատիկէ/աղքաղ գիւղը:

Պետրոգրադ, 12 յիս

Յոսիսմեք յուղութեան մէջ, թըն-
դանթմաձգութիւնն ու հրացանա-
ձգութիւնը վերսկսած են: Օլթիի
ուղղութեան մէջ, ճնշում կը բանե-
ցունենք Թիւրքերին վրայ, Արքին-
սի, Աշմըշէնի երկրամասին մէջ և
Աիվրիշայի հովտին մէջ:

Վանի մէջ այն Բիւրաեք որոնք
տակէ առաջ խաղի պէյի հրամանին
տակ կը գտնուէին, կը յանձնուին
մեր զօրքերին:

Պետրոգրադ, 14 յունիս

Սիվրիշայի և Օլթիշայի հովիտնե-
րին մէջ Թիւրքերը մի քանի ան-
գամ փորձեցին վերստին յարձակիլ
մեր զօրքերի վրայ, բայց իրենց
փորձեր անյաջող եղան:

Յունիս 11ին մեր զօրքեր գրա-
ւեցին Ախլաթը: Ախլաթը կը գըտ-
նուի Վանի ծովի արեւմտեան հիւսի-
սակողմը, Բաղէշի նահանգին մէջ,
Բաղէշ քաղաքէն մի քանի ժամ մի-
այն հեռու: Քրդաբնակ և հայաբնակ
է: Կը կոչուի նաեւ Խալթ և հին ա-
տեն Բզնունեաց գաւառի մէկ մասը
կը կազմէր:

ՀԱՅԱԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԻՒՐՈ

35 մարտի 1915 թ.
ԹԻՖԼԻՉ
Լեւոնտովսկայա փողոց, 12

Մարտի Հայկական
Յարգելի կամիտէին,
Մարտի

Բիւրոն ստացաւ յարգելի կամի-
տէիդ Գերապատիւ Տ. Մեսրոպ
եպիսկոպոսի միջոցով հայ կամաւոր-
ների ուղարկած երկու հազար բուր-
լին (2000 բ.), հաճեցէք բնդունիլ
Բիւրոյի խորին շնորհակալութիւնը:
Փոխնախագահ Բիւրոյի
Յ. ԽՈՒՆՈՒՆՅ

Այս առթիւ կամիտէս պարտք կը
համարի յիշեցնել որ հանգանակու-
թիւնը կը շարունակուի, նուէրնե-
րով և ամսավճարներով, և կը խըն-
դրէ որ ամէն անոնք որ մինչև ցարդ
մասնակցած չեն, հաճին իրենց աղ-
գալին պարտականութիւնը կատա-
րել:

Կովկասի Հայ կամաւորներուն
Նպաստող կամիտէի

Ատենապետ
Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱՆԱՆ

Ատենապետ
Գ. ՅՈՎՆԱՆԵԱՆ

Բ. Կանի ամսավճարներու
ԱՊՐԻԼ

Տեսութ	Քր.
Մկրտիչ Քէօսէեան	2
Երստանդ Թորոսեան	3
Արշակ Թորոսեան	5
Եղարք Զամարեան	5
Մկրտիչ Տօրաբեան	2
Գրիգոր Էօղլէքեան	2
Գարեգին Քչիլեան	5
Գարեգին Շահումեան	5
Օ. Պ. Կիւլէսեան	3
Օ. Տէր Մանուկեան	3
Մ. Փորթապալեան	5
Գարեգին Յովնանեան	5
Մ. Կամիտէիկեան	5
Պ. Սարգսեան	5
Սարգիս Յակոբեան	2
Սուքիաս Շապոյեան	2
Հրանդ Թերզեան	2
Մեղքոն Պետրեան	2
Բարսեղ Պօղիկեան	3
Մեսրոպ Մեսրոպեան	2
Պետրոս Երէցեան	2
Յ. Տանիկեան	5
Կարապետ Մինասեան	2
Տիկ. Վ. Գ. Շահումեան	2
Օր. Հիլինէ Գ. Շահումեան իր աղակից քոյրերու փրկու- թեան համար	1

Գումար 80
Նախորդ գումարը (Տեսնել
Արմենիա թիւ 38). 53

Ընդհ. գումար Քր. 133
Գանձապահ
Գ. ՇԱՀԱՄԵԱՆ

ԳՐՈՇԱԿ
Օրդան Գաշնակցութեան
ժընեզ, 2 յունիս 1915

Լոնտոնի գլխավոր թերթերէն Daily Newsի երբեմնի տէր Sir John Robinsonի դուստր Miss Emily J. Robinsonի նախաձեռնութեամբ The Armenian Society անուամբ մի ընկե-
րութիւն կազմուած է ժամանակէ մ'ի վեր, նախագահութեամբ Right Hon. G. W. E. Russellի, որոյ ան-
դամներ ընդհանրապէս յայտ կարե-
ւոր և ազդեցիկ անձնաւորութիւն-
ներ են, հայասէր և բոլոր սրտով
Հայոց դատին նուիրուած:

Այդ նոյն ընկերութիւնն իւր իսկ
մէջէն կազմակերպած է Armenian Red
Cross and Refugee Fund մը նախագա-
հութեամբ viscountess Bryceի և գոր-
ծակցութեամբ շատ մը ծանօթ և
ազդեցիկ անձնաւորութեանց և կա-
րեւոր գումարներ, դեղորայք և այլն
յաջողած է զրկել վեհ. Կաթողիկո-
սին և Թիֆլիզի Ազգ. Գիւրդին, ի
նպատակ տրամադրելու Հայ Կոմիտէի և
փախուսականաց վերջերս ալ 600
անդ. ոսկի զրկած է նոյն նպատա-
կաւ Ս. Կաթողիկոսին:

Վերոյիշեալ The Armenian Societyն
ամսոյս 1ին իր տարեկան ընդհա-
նոր ժողովոյ մէջ նախագահ Russellի
առաջարկութեամբ՝ միաձայնու-
թեամբ որոշած է Ամենայն Հայոց
վեհ. Հայրապետին ուղղել ընկերու-
թեան ցաւակցութիւնը Հայոց կրած
չարչարանաց համար, և մարթնաբ-
ները Հայոց սպառնալից համար:

Այդ որոշումը յատուկ պաշտօնա-
գրով հաղորդուած է Մանչեսթրի
Գեր. Գեորգ Ա. ք. Իսթիմեանին
իրեն Եւրոպահայոց Առաջնորդի,
ընկերութեան պատուակալ քարտու-
ղար Miss Emily Robinsonի կողմէ,
ինչպէս որ յանուն նոյն ընկերու-
թեան հաղորդէ զայն Ն. Ս. Օմու-
թեան, ինչպէս փութացած է հա-
ղորդել Գեր. Իսթիմեան որ շնոր-
հակալութեան պատշաճ թուղթ մ'ալ
ուղղած է այստեղ քարտուղար Miss
Robinsonին:

Հետադիւրեւերէն ցաւով խնայանք
Լոնտոնի ուսանական վեհ. գեապան
գանդ Պէնքէնտորֆի որդւոյն հեծե-
լազորաց բանակի գնդապետ գանդ
Բէթթր Պէնքէնտորֆի մահը պատու
գաշարին վրայ ի Գոթա Ս. յառաժի
Եւրոպայի Հայոց Առաջնորդը փու-
թացած է իր հօտի կողմէն խորին
ցաւակցութիւններ հեռագրել Հայոց
համակիր պատուական գեապանին
որ անցեալ տարի գաւառապէս ողբա-
ցած էր իր միւս որդւոյն մահը: Ա-
տոր ի պատասխան Ն. Վեհ. թիւնը
շնորհակալութիւն հեռագրած է Ս.
Առաջնորդին:

Գ.

ՆԱԽԱԳԱՀԱՆ ԱՄԵՐԻԿԱԿԱՆ
ՄԻՍՏԵՐԱԿԱՆ ՆԱԶԱՆԳՆԵՐԷՆ

Սեպտեմբեր, 19 մայիս

«Ամերիկի» և «Սեպտեմբեր»

Սեպտեմբեր անմարտնից ներկայա-
ցուած, նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Գ.

«Ղարիպ» գերատնտեսական խումբին, տեղի
ունեցաւ մայիս 16ի կիրակի իրիկուն ժա-
մը 6.30ին Worcester Theatre մէջ:

Հայ ազատագրութեան համար կուտ
հերոս Անդրանիկի խաղին, ամէն հայ չէր
զրոյցած իր ներկայութեան մեծ պարտականու-
թիւնը և օժանդակութիւնը բերելու, մեր
լինել չլինելու ներկայ օրերուն:

Տեսարանի բացումէն անմիջապէս յետոյ
բեմին վրայ կը տեսնէինք քաջ Անդրանի-
կի Գաւառական Ֆէտալիներու խումբը,
որոնք հայ դրօշակը ձեռքերէն բռնած
կերպէին «Գաւառական» խումբը: Դադա-
վարդի ոգևորութիւնը շատ յուշիչ էր:

Գ. Տ. Սահակեան իր «Անդրանիկ» իր
չարժանեցում մէջ շատ վախճել էր. պահ
մը սրբէն Անդրանիկ, տեղի ամերիկեան
թատրոնէն, իրեն հետ Սահակ սարա-
լաններուն վրայ ապրեցուց մեզ: Եթէ ունէր
պակասութիւն մը, ան ալ իր անհասկո-
թիւնն էր:

Կ. Նիկողոսեան իր «Առաջնորդ» իր
բաժինը ողկ ստիպած էր ու իսկապէս
յաջող անցաւ:

Գ. Պոյաճեան «Վահան» իր գերը գոց
ստիպած էր, և կարծես որ առանց բառե-
րու խմտաւ հասկնալու՝ հին դուռն տե-
տէրներուն պէս Նարեկ կը կարգար:

Յ. Ա. Յարութիւնեան, թէ և խմբին
նոր անգամ և նոր ատենանք էր իր գերը,
լաւ կերպով արտայայտուեցաւ:

Օր. Վ. Եղապետեան կատարած Սոնաի գերը
կարեւոր կտոր մըն էր: Ընդէս է որ շատ
ամփոփ էր ու ձայնը հազիւ սրահը կը
լեցունէր, բայց նորէն բաւական լաւ դուռն
եկաւ Օր. Եղապետեան պիտի հասկնայ
հեղաշեւտ յառաջդիմելով թատերական
գեղարուեստին մէջ թէ թատերաբեմին
վրայ ամփոփութիւնը պարծանքի գարգ
մը չէ:

Կ. Պաղտիկեան «Տիւնդար» ի գերին
մէջ բաւական յարմարութիւն ցոյց տուաւ
և առաջ երթալու ալ անպակաս ունէր:

Պաղ. Գաւառեան «Ռէն» ի գերը
պիտի գեղարուեստին գերին մէջ ամփոփանա-
րար հետաքրքրական էր և յաջող:

Վ. Նիկողոսեան «Գրգ» ի բաժինը լաւ
կատարելութեամբ համար հաւատարմութեան աչ-
խառն էր:

Մ. Սարգիսեան Տոնիկ ազա ի գերին
մէջ, եթէ իր ձայնը յարմարէր, իր
բաժինն մէջ կը պիտի պիտի ըլլար, բայց
գարծեալ գոհացուցիչ էր:

Ս. Թաշատուրեան Զէքի փաշան վատ
կերպով կարելի է ըսել որ հալաւակ իւր
փորձառու գիւնարական գործին, իր բաժ-
նին տէրը չէր. քիչ մը անհանգարտ և
կուռ ժամանակ շատ խառնակ էր:

Ս. Մարտիկեան Բ. պահակի գերին մէջ
նոյնպէս կարծես որ Սարգիս կը կար-
գար հանդիսականներուն ու նորէն ինչէն
աղէկ էր:

Ս. Մանչեան, կարծածէս աղէկ չէր:

Պ. Սահակեան յաջող կերպով անցաւ:

Գ. Առաքելեան «Պերսեփ» սիրելիք
իր խաղը. գերատնտեսական յարմարու-
թիւն ունէր:

Ա. Յարութիւնեան «Պառա» կնոյ գե-
րին մէջ արժանի կերպով յարգուեցաւ:

Lowrence նուագախումբի մարչով գուր
կերպէն, աչքերն իսկ սրած, սակայն,
աւանդ որ գուրը մարմարայն երկնքն ալ
խոնաւ աչքերով կուրար մեղի պէս: Ներ-
կայացումը վերջացաւ իրիկուն ժամը
10ին:

Ներկայացման հանդիսատես էին գա-
նազան գաղափարի անձեր, պաշտօնեա-
ներ, վաճառականներ, աղքատ գործուոր-
ներ, նոյն իսկ Ամերիկացիներ: Ընդհա-
նուր շրջաններէն միաբերան վրէժ-
խնդիր հոգով մէկ ձայն կը լսուէր անհա-
մբեր. Անդրանիկ, Անդրանիկ, Անդրա-
նիկ...:

Ազա քիչ մը անդին, աչքերը փակած,

քաշելու անկարող ծերունի բարի մայր մը,
քաջ Անդրանիկին պատկերը դողդոջուն
մատնեցուն մէջ բռնած պաշիկ կաններ:
Քանի մը քայլ անդին երիտասարդներով
չըլապատուած խումբ մը Exchange Street
և Bay State Hotelի պատին վրայ կախ-
ւած քաջ Անդրանիկի պատկերին առջև
կողերուէր: Եւ քանակէն փառնող կը-
նող եօթն տարեկան մանուկ մը, անհաս
կընալի թոթովանքով մը 600 երկսեռ բող-
մութեան հետ խառնուած, արիւնքով
քրտինքի մէջ կը քայլէր ու կերպէր այս
քրտան յաղիչ երգը:

Իրեն արծիւ սաւառնում եւ լիւռ ու ժայռ
թնդանցում եւ երկնք գետին անկախում,
վեհ անունդ պիտի յիշուի դարձեալ դար, —
Հայոց լեռներ քեզ ապաստան, Անդրանիկ:

Ազատութեան երգին սիրահար փշոտ
սիրտ, ալ հոգ չէր կրնար անարժ Թալ,
մարտիրոսացած հայութեան փրկուելու
բաղձանքով լեցուած, շուտ մը կողորդիմ
գէպի club, խանութէ խանութ, առնէ
տուն, ձեռքէ ձեռք տոմսերու սէն-
գերը կեդրոնացուցած իրիկուն ազատու-
թեան սրբազան դատին ի նպատակ որպէս
գի Մայր Հայրենիքին, Հայաստանի մէջ,
կարենանք սրբել գէթ քանի մը կաթիլ
արցունք հայ մայրերի աչքերէն:

այդ կեիկեւն

ԿԱՅՈՒՆԻ ԹԻՒՆԷՐԻ ԹԻՒՆԷՐԻ ՄԷՋ

Կ. պոլսէն Աթէնքի ճանապարհով
հաղորդուած է Համի «Մէտոսէ-
թ» ին.

«Կացութիւնը Կ. պոլսի մէջ օր
ըստ օրէ աւելի կը գէնայ, Հայը
չուտուելիք բան մը գարծած է, Գա-
րիզն սպառած է, Թրամվէյներ
կը թնկկու թիւնը դադարած է ամուս
չլինելուն պատճառով, Նոյնպէս կը
վախցուի որ Տէրքոսէն բերուող խմ-
ւելիք ջուրն ալ կարի, ինչ որ ծանր
տարափոխիկ հիւանդութիւններ պի-
տի յառաջ բերէ քաղաքին մէջ:

Գերմանիայի դէմ ատելութիւնը
կը սատականայ ժողովրդին մէջ որ
համոզուած է թէ Գերմանիան դէ-
պի կը քրծանում կը տանի Թիւրքիան.
հետեւապէս մարտիրոսը իրեն ազա-
տարաների կը սպասէ գաւառից-
ներէ զաւրուն:

Աթէնքէն յնա. Տիւն արուած հե-
տադիր մ'ալ կըսէ թէ Կ. պոլսէն
եկած ճանապարհներ կը պատմեն որ
ժանտառնեղը (fièvre typhoide) կը
չարունակէ կատարմանը ընել զօր-
քերին և փոքր Ասիայի աշխարհիկ
ժողովրդին մէջ, 75 բժիշկներ, որոնց-
մէ եօթը Բոյն, համաճարակին զոհ
գնացին:

Գերմանացիները վախճալով որ
գաւառիցները կը յաջողին Կ. պոլսի
մանկ, շատ տոխպեր են սուղանին
որ Գոնեա երթայ և որպէս զի ժո-
ղովրդը չլիւրդուի, պատրուակ
բռնէ թէ Մէվլէվի տէրվիշներ
թէքքէին ուստի կը թալար, Սալայն
սուղանը կը մերժէ Կեռանալ Կ.
Պոլսէն և կառաջագրէ գահաժառանգ
Էուսուֆ իզգէտտին իշխանը զրկել
Գոնեա:

— Պոլսէն կը հեռագրեն յնա.
11ին, «Երեկ երեկոյ այստեղ հասան
գերմանացի բաղմամբ ընտանիք-
ներ որոնք Կ. պոլսէն կը փախչէին ուր

պանական երկիւղ կը տիրէ, Տա-
տանէն մէջ գաւառիցներն ունե-
ցած յաջողութիւններն պատճա-
ռով:

ՄԻՋԱԳԵՏՔԻ ՄԷՋ

Լոնտոնի օրաթերթերին պաշտօնապէս
հաղորդուած է յնա. 10ին հետեւեալ տե-
ղեկութիւնը:

Տիգրիս գետի երկարութեամբ
մեր յառաջացման և Ս. Կարաի դրա-
ման մանրամասնութիւնները ցոյց
կուտան որ այն թիւրք զօրքեր ու-
րոնք ժամանակէ մ'ի վեր կը սպառ-
նային Գաւառքին, մայիս 31ի և յու-
նիս 1ի ճակատամարտներէն յետոյ
բոլորովին վհատու են: Թիւրքերը
կարելի եղածին չափ շուտ փախած
մտած են շոգենտները և մահալա-
ները և չեն դիմադրած գետին վրայ
իրենց հետապնդող փոքրիկ զօրա-
ջակաւն, որ երբ իրենց հասեր է,
մահալաներն անմիջապէս յանձնուե-
ր են: Թիւրքական լծակներով
«Մարմարիտ» մարտանաւը ըն-
կըղմուած է, իսկ «Մուսուլ» փո-
խազրանաւը գերի բռնուած:

Թէ և «Գոմէզ» շոգենտով և մի
քանի մակողմներով Ս. Կարա հասած
ջակաւն զօրքերին թիւը շատ քիչ
էր, ամբողջ բերդապահ զօրքը, որ
ըսել է 1000 մարդէն աւելի, անձ-
նատուր եղած է և իրենց հետ մէկ-
տեղ Ս. Կարաի կառավարչը, Գաւա-
ռի մէջ կուտող զօրքերի հրամանա-
տարը Հալիմ պէյ և հրդեհաշէջ եր-
կու վաշա զօրքերի հրամանատարը
Սաիֆ Ռալան:

Ս. Կարան մեր դրաւելէն քիչ յե-
տոյ, Տաղթանի զօրաբազկի յառա-
ջագահ մարդ որ անապարանքով յետ
քաշուած էր դէպի քաղաք, խէր-
քաի հալալէն եկած առնէ գերի
բռնուեցաւ: Այդ ջակաւն մնացորդը,
որ 2000 հոգիի չափ կը հաշուուի,
փախուստի անապարած է խոշոր
թնդանութ մը մեղի լծակով, Թնդա-
միին մնացած մասը որ մեր ձեռք գե-
րի ինչպէն խուսափած է, խառն ի
խառն անկարգ վիճակի մէջ յետ
կը քաշուի: Այդ զօրքերէ շատեր ի-
րենց զէնքեր նետած են: Գոնեա
7ի զեկուցադրին մէջ յիշուած 80
սպաններն և 2000 զօրքերը Տիգրիս
գետին վրայ գերի բռնուած էին
մայիս 31էն ի վեր:

ՏԱՐՏԱՆԷԼ

Միտիլէնէն կը տեղեկացնեն որ
յունիս 6ի կէսօրէն յետոյ ժամը 3ին,
անդլիական մարտանաւ մը ուսու-
ծած է Ս. Կարաի թիւրքական դիւ-
քերը փոքր Ասիայի մէջ, Տիգրիսի
մոտ: Այլալիքի մէջ Թիւրքերի
ժայրայեղութիւնները բոլորովին չա-
փըն անցած են ար:

— Թէնէտոսէն կը հաղորդեն յնա.
11ին թէ գաւառիցները յաղթա-
կանօրէն կը յառաջանան, փախու-
տի ենթարկելով թշնամիին Տ զօրա-

գունդերը որոնք կը պաշտպանէին Պուլիտոնի խրամատները: Դաշնակիցներին օգնական զօրքեր կը հասնին անդադար: Անշնչացնող կազ կը գործածեն Գերմանացիները կալիպոլի թերակղզին մէջ:

Թիւրքերը եռանդով կը պատրաստեն կ'պոլսի պաշտպանութիւնը: Խոշոր թնդանօթներ կը զետեղեն շատ մը բլուրների վրայ: Գերմանացիները կը յայտարարեն որ կ'պոլսի սը կրակի պիտի տան եթէ յաղթւին: Զրոյց կը ընթիւ թէ Զմիռնի իսլամ երեւելները խնդրագիր մը զըրկեր են թալէաթ պէյին թախան ձեւով որ խաղաղութիւն կնքուի դաշնակիցներին հետ: այդ պատճառով նոյն իսկ խռովութիւններ պայթեր են քաղաքին մէջ: Մանրամասնութիւններ կը պակսին: Անգործութիւնը վերահաստատուել է վալիի միջամտութեան շնորհով:

ԶԷՇՄԷԻ ՌՄԲԱՅՈՒՌՈՒՄԸ

Քիտս կղզիէն (Սաղըզ ատար) կը հազարդեն որ Ֆրանսական երկու հակադրբիւնական տեղեկանալով թէ Զմիռնի մօտ գտնուող Զէշմէի նաւահանգիստը գերմանական ընդունակների գործունէութեան կեդրոնավայր մը դարձած է և թէ թիւրք զօրքեր կը գտնուին այնտեղ: յունիս 13ի առաւօտ ուժակոծեցին այդ քաղաքը: Ռմբակոծութիւնը տևեց 40 վայրկեան:

Շատ մը տուներ, մասնաւորապէս երկրագործական գրամատուներ, մաքսատուներ, հեռագրատուներ, քարիւղի և պէնզինի մթերանոցները քանդուեցան: Նաւահանգստին մէջ գտնուած բոլոր առագաստանաւերն ընկղմեցան: Թիւրքերը բոլորովին սարսափահար փախան սպառնալից ցան մօտակայ բռնները:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ

Աթէնքէն յունիս 14ին ստացուած լուրերին նայելով, վէնիլէյտի կուսակցութիւնը մեծամասնութիւն չափով է երեսփոխանական ընտրութիւններին մէջ գրէթէ ամէն տեղի բաց առեալ Մակեդոնիան ուր կուսակցութիւնը կառավարութեան կուսակիցները մեծամասնութիւն կը կազմեն:

Կըսուի թէ վէնիլէյտեանների յաղթութիւնը թագաւորին յայտնած չեն իր հիւանդութեան պատճառով և ներկայ հանգամանքներին մէջ զուցէ նոր երեսփոխանական ժողովի գումարումն ալ քիչ մը յետաձգուի:

ՀԱՄԵՐՈՊԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Պետրոգրադէն Լոնտոնի «Տէլիֆոն»-ին հաղորդած են հետեւեալը: Կալիսիի բոլոր ճակատամարտները, որոնք կը տարածուին ներկայիս, արձակամարտների (guerrilla) նկարա-

գիր մ'ունին ինչ որ կատարեալապէս պատշաճ է Ռուսերի պատերազմական յատակագծին որոնք փրկէմիսը պարպելէ վերջ, տար բեր երկրամասերի մէջ, երեք յաղթանակներ շափած են:

Հիւսիսի մէջ, անոնք զարկած են թշնամին Լէնկի վրայ և կապառնան Եարօսլավի հազարդակցութեան դրծերին: Դէպի արևմուտք անոնք նոյնպէս զարկած են զօրավար Լիթվէն-ժընի բանակին և յառաջիկայիս մով մը դայն նահանջի մատնած:

Ռուս պահեստները, որոնք գիշերը, անտառներին մէջ, ընկած էին Մաքէնուրնի բանակի մէկ մասին հանդիպած են, կը կոտին այժմ, զայն զօրավար Լիթվէնժընի բանակին միանալէ արդիւնելու համար և յետ մղած են զօրավար Մաքէնուրնի զօրարժիւնները Պիսիբիցաի և Տընիսթէրի գետախառնուքէն:

Ռուսերը յաջողած են Աւստրիացիները յետ մղել Տնիէսկէր գետի ձախ ափին վրայ:

Ֆրանսացիները կը շարունակեն Առասի հիւսիսակողմը իրենց յառաջխաղացումը, հետզհետէ վերցընելով խրամատներէ ուր որ զայն և ամրացած են Գերմանները: Անցած կիրակիէն երկուշաբթի լուսնալու գիշերը Գերմանները մի քանի անգամ ուժով յարձակումներ ըրին Ֆրանսացիներէն գրաւուած Էքս Նուլէթ-Սուլէզ ճանապարհի խրամատներին վրայ, բայց յաղթուելով յետ մղուեցան: Ֆրանսացիները ամրապնդեցին Լօրէզի արևելակողմը իրենց տիրապետած գիւրքերը և այդ գիւրքերի աջ կողմը 150 մէտրի չափ ալ գրաւելով յառաջացան Լապի-րինի հարաւարեւելեան մասին մէջ:

Լօրէնի մէջ Ֆրանսացիներն իրենց գիծեր յառաջ տարած են Ամպէր-մէնիլի և Բառուաի անտառի երկրամասին մէջ: Լօրէնի կողմը Ֆրանսացիների յառաջգիծութիւնը թէեւ ոչ հզորն թաց բայց անընդհատ կը շարունակուի:

Անգլիական զօրքերը Ֆլանտրի մէջ քարուքանդ կընեն Գերմանացիների խրամատները:

Պէլժերը յունիս 12էն 13ի գիշերը յարձակողական գործողութիւններ սկսան սաղմաճակատի դռնադան կէտերին վրայ և զօրամասեր յառաջ մղեցին իդէրի աջ գետափը, Տիքալիտի վրայ: Գերմանացիների թնդանօթաձողութեան պատասխանեցին Պէլժերը աղբու թնդանօթաձողութեամբ մը:

Իտալացիները որ թարմ ու պատրաստուած ոյժերով ելան պատերազմի դաշար, յաղթական գնացքով կը յառաջանան Գարիֆոլի մէջ: այժմ հասած են Կարից քաղաքին առջև: Երբ վրայ կը յարձակին երկու կողմերէն ուր քաղաքը բաւական լուսաշատապանուած է: Ռուրի կողմէ Մօնֆալքոնէն հասած են Բարդոբէսէֆոն և դրաւած են այդտեղերի մօտ գտնուող աւտորիական նաւաշինութեան գործարանները: Թրիէսթի մէջ

այնչափ երկիւղի մատնուած են տեղային վարչական իշխանութիւնները որ քաղաքը թողով վիճենա գնալ յաճ են ապաստանիլ:

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

ԾԱՆՈՒՅԻՐՔԵՐ

Մ. ՓՈՐՔՈՒԳԱԼԵԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱՆԻ ԹԻՒՆՆԵՐ

	Ֆր. սնգմ.
Ա. Հայ գիւցապնոսի մը Բ. տպագր.	40
Է. (Սպասած)	
Բ. Թիւրքիայի Հայերն եւ իրենց դրոյքները (Գրեց Մ. Աւետիսեան)	50
Թ. «Արմենիա»-ի յուշարար (Ա. տարի)	1,40
Ժ. Վրէժ	20
ԺԱ. Թուման Բ. տարիս	20
ԺԲ. Նուրյեք Մ. Փարսուգու-յանի գրած ստեղծագործութիւնը	15
Ժ. Մ. պոլսիկար հայտնետեր (Պուլիարիի Բեդափ-խոթեան ծագման պատմութիւնը)	1,40
ԺԳ. Մի գաղթիք	20

Մարտէլէն դուրս զրկելու փոստի ծախսը կը վճարուի հրատարակողէն:

ԶԱՆ ԶԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱՆԻ ԹԻՒՆՆԵՐ

Արմենիայի խմբագրատան մէջ ծախու կը գտնուին, ի միջի այլոց, և հետեւեալ գիրքերը, որոնց արժէքները նշանակուած են իրենց առջև:

Մարտէլէն դուրս զրկելու ճանապարհածախքը գնողին վրայ է. ուստի հաշի գիւրքեան համար կը նշանակենք թէ՛ Մարտէլէն մէջ ծախուելու գինը և թէ՛ փոստով ուրիշ քաղաք զրկուելու գինը: Այս վերջինները փակագծի մէջ զրուածներն են: Արժէքը կանխիկ չափացած գիրք չըրկուի: Արձանագրուած (recommandé-réglé) ծրարով ստանալու գինը պէտք է 25 սանգիմ աւելի շըրկեն իւրաքանչիւր ծրարի համար որ 2 քիլօն աւելի պէտք չէ կռէ:

Առճեռն բառարան հայկազնեան լեզուի. Բ. տպագր. (Վենետիկ) 10 Ֆր. և 40-սնգմ. Մարտէլէն դուրս զրկուելու համար ճանապարհածախքով մէկտեղ՝ 10 Ֆր. և 80 սնգմ.:

Նոյն լաթակազմ 12 Ֆր. ճանապարհածախքով՝ 12 Ֆր. և 40 սնգմ.:

Հ. Ս. Երեմեան. (Ազգային պեմբ. գրադ. Զայեք. Տպագր. 1913. Ա. շաբաթ. Ա. Այնեան, Մ. Մամուրեան, Արմեն Բագրատունի, Գարեգին եպ. Սրուանձաւեան, Խրիմեան Հայրիկ, Խ. Միսաքեան, Ռ. Պէրպէրեան, Գեր. Եղ. Հիւրմիւղեան Սեդրակ Տէր Սարգսեանց. 2 Ֆր. և 40 սնգմ. (ճ. 2-80):

Նոյն Բ. շաբաթ Մեքրոպ-Մաշտոց, Հայ աշուղներ, միջնադարեան գրականութիւն, Գ. Ճանիկեան, հոգեշունչ գրողներ, Նարպէյ, Ա. Հայկունի, Տիկին Մ. Օվանեան, Տերոյնց, Գ. Պարսեան. 2 Ֆր. 40 (ճ. 2,80):

Նոյն Գ. շաբաթ (Տ. Գաբրիէլ Պատկանեան, Հ. Ղ. Աւիշան, Խաչատուր Արփեան, Թովմաս Թէրզեան) 2,40 (ճ. 2,80):

Նոյն Գ. շաբաթ (Եղիա Տէմիրճիպաշեան, Արփիար Արփիարեան, Նահապետ Ռուսինեան, Պետրոս Դուրեան), 2 Ֆր. 40 (ճ. 2,80):

Նոյն և շաբաթ (Գրիգոր Ստեան, Մըլլըրի Պէլլէթաշեան, Մերենց Թովսէփ Շիշմանեան, Սրապիոն Հէթմեան) 2,40 (2,80):

Նոյն Զ. շաբաթ (Բաֆֆի. Պերճ Պօռեանց. Սմբատ Շահադի. Դադուխանց): 2,40 (2,80):

Նոյն Է. շաբաթ (Մամառ-Քոթիպա, Ա. Վաղեան Արաւամ, Մանուկեան Տէգրան, Աճէմեան Մկրտիչ, Խաչակեան Ա. Ս. Պանուր Իստորիա, Զարգարեան Ռուբէն, Զեքաղ Մինաս, Լէ. Քալաշթար Ա. Պարթեւեան Սուրէն, Զօհրապ Գրիգոր, Տէրափ Սրբուհի, Ս. Ա. Կիար, Ոսկեան Կարապետ - Շիրվանզադէ, Սիթեան Յովհաննէս) 2,40 (2,80):

Պտղաբանութիւն. պատկերադար: 1 Ֆր. և 30 սնգմ. (1,50):

Ը տիւր Հալիպոլսի պատկերադար. Գ. տպագր. 2 Ֆ. և 50 սնգմ. (3 Ֆր.):

Հ. Ք. Զարբնանէեան Պատկերիւն հայկական տպագրութեան սկզբնաւորութեան մինչ առ մեղ 1,30 (1,50):

Հ. Ա. Գոն Կապուսեան. ԲԱՌԻԻՐՔ ԳԱՂՂ. - ՀԱՅ. Վենետիկ Ս. Ղալար. 1914. Գին 1 Ֆր. 10 (1,20):

(Գրգանի փառադիր բառարան մ'է 710 երեսներէ բաղկացած, աժանագին և ֆրանսերէն գրէթէ բոլոր գործածական բառերը պարունակող. վերջը գրուած է նաեւ անկանոն բայերի խոնարհումը):

Հ. Ա. Գոն Կապուսեան. ԳՐԱՊԻԿԻ-ԲԱՌԱՐԱՆ ՀԱՅ-ԳԱՂՂ. 1914:

(Մանր տառերով ու մաքուր տպագրութեամբ 360 երեսներէ բաղկացած բառարան մ'է որ 5.000ի չափ բառ կը պարունակէ և վերջն ալ ընտանեկան կարգ մը խօսակցութիւններ գրուած են, ֆրանսական բացատրութեան ոճերին ծանօթացուելու համար) 1 Ֆր. 05 (1,10):

Հայ մտորք (Անուանի հայ գրագէտների նշանաւոր խօսքերէն կազմուած հուշագրայ մը է: Երկատիրութիւն Հ. Ս. Երեմեանի 2 Ֆր. և 60. (ճ. 3, 20):

Ս. Երեմեան (Հ. Ս. Երեմեան), ողբերգութիւն: 1 Ֆր. և 10 (ճ. 1,20):

Նոր կեկոյն օմարուտիւն և Մարդակալութիւն պատմական և նկարագրական է: 553 երեսներէ բաղկացած և 450 պատկերներով զարդարուած է: Վերջը գրուած է այս գրքի մէջ գործածուած ուսումնական բառերի հայերէն և ֆրանսերէն ցանկը: (Նշիր գործ մը, ամէնքին ալ հետաքրքրութեամբ ընթերցանութեան արժանի է 2 Ֆր. և 50 սնգմ. (3 Ֆր.):

Նոր Հանքաբանութիւն նկարագրական և պատմական. 131 պատկերներով: 2,20 (2, 40):

Haic & Relus, A National Dram. composed by M. J. Zorab. Calcutta. 1895. Գին 2,40 (2,50):

Ինչպէս ամէն լրագրիւններ, Արմենիայի ալ կընդունի ծանուցումներ հրատարակու համար. անոնք որ պէտք կուենան Արմենիայի միջոցով մէկի մը գիծում ընել կամ մի բան յայտարարել, պատրաստ ենք ընդունել իրենց ծանուցումներ, ըստ լրագրական սովորութեան: Ծանուցումների գինը նշանակուած են Արմենիայի ծախսող, տասի վրայ հաշուելով. 1 երկաթագրի (գլխագրի) համար 2 սանգիմ և 1 բոլորգրի համար 1 սանգիմ: 3 սնգմ գրակիք ծանուցումի գինը վրայ 0/0ին 10 զեղէ կը լինի. 10 և աւելի անգամներ զըրկելիք ծանուցումի գինը վրայ 0/0ին 30 զեղէ: Սակարկութիւն չընդունուիր:

ՏՆՕՐԷՆ - ՏՄԲԱԳԻՐ
Մ ՓՈՐՔՈՒԳԱԼԵԱՆ
ՄԱՐՍԷՅԷ

Հայերէն Տպագր. Մ. Փարսուպեանք
Le Gérant: François CARRIERE.
Marseille. — Imprimerie du Midi